

**A Magyar Pedagógiai Társaság (MPT)
„Szókincsháló”szakosztályának
működési szabályzata**

1. A Szakosztály célja:

Az MPT általános célkitűzésein belül: az oktatással és neveléssel foglalkozó intézmények munkájának segítése a tanulási akadályok egy fontos körének leküzdésében, az olvasásértés és a szókincs fejlesztése terén.

A szakosztály kész kiterjeszteni a tevékenységét határainkon túlra is, ahol a szóban forgó fejlesztési feladatok különösen érvényesek.

2. A Szakosztály tevékenysége:

Ennek vezérfonala, hogy – az MPT alapszabályában rögzített tevékenység szellemében – folytassa a pozitív pedagógiai hagyományokat és gyakorlatban megvalósítsa az elméleti eredményeket. A fő tevékenységek:

- a) A tanulók passzív és aktív szókincsének, valamint olvasásértésének felmérése.
- b) A szókincs és olvasásértés vizsgálatához feladatok és módszerek kidolgozása.
- c) A szókincs és olvasásértés fejlesztéséhez anyagok és gyakorlatok készítése.
- d) A témához kapcsolódó módszertani megoldások gyűjtése, a sikeres gyakorlatok kipróbálása, terjesztése.

3. Együtműködés a Szakosztály tagjai között:

A Szakosztály neve, a „Szókincsháló” egyrészt a szókincs fontosságára, a fogalmak hálószerű egymásra épülésére utal. Másrészt arra, hogy a kitűzött célokat csak sok pedagógus és az oktatás jobbításában elkötelezett ember együtműködésével lehet elérni. A magánszemélyek és helyi közösségek kommunikációjában fontos szerepet játszik a világháló.

A felmérések és fejlesztések eredményeit a szakosztály tagjai kicserélik egymás között, valamint – a témának és célnak megfelelő mértékben – hozzáférhetővé teszik a széles nyilvánosság számára. Ennek tartalmát és módját (folyóirat publikáció, weblap, levelező lista, személyes találkozók) a témához és lehetőségekhez igazítják.

4. Módszertani kérdések

A Melléklet tartalmazza a célok elérése érdekében követendő néhány – a pedagógia történeti hagyományaiból kiemelt – módszertani alapelvet.

Az MPT és az Értő Tanulásért Mozgalom Közhasznú Nonprofit Kft között megállapodás jött létre, hogy együtműködnek a fenti célok megvalósításában. Ennek keretében a Kft díjmentesen a Szakosztály rendelkezésére bocsátja a számítógépes felmérések és fejlesztő anyagok készítéséhez kidolgozott technológiát, valamint ezek Interneten keresztüli koordinálását támogató programrendszert.

A számítógépes technológia csupán egyik eszköze a tevékenység segítésének. A Szakosztály tagjai maguk is kezdeményezhetnek a célhoz kapcsolódó további tevékenységeket, módszereket és eszközöket. A kezdeményezést – a tervezett szervezési formával együtt – a Szakosztály Vezetőségének kell előterjeszteni. A Vezetőség a soron következő ülésén dönt a tevékenység szakosztályi támogatásáról.

5. A Szakosztály tagsága.

- a) A Szakosztályhoz az MPT azon tagjai csatlakozhatnak, akik közre akarnak működni a célok elérését szolgáló tevékenységek valamelyikében. Erről a tag a csatlakozáskor nyilatkozik.
- b) A csatlakozó tag azt is kijelenti, hogy amennyiben tartósan (fél évnél hosszabb ideig) nem tud aktívan részt venni a munkában, akkor ezt jelzi a Szakosztály vezetőségének. Ez egyúttal a szakosztály tagsági jogainak átmeneti felfüggesztését is jelenti.
- c) A Szakosztálynak dokumentálnia kell a tevékenységét az MPT elnöksége felé. Ennek az elvárásnak akkor tudunk megfelelni, ha a Szakosztály tagjai – lehetőleg írásban – tájékoztatják a Vezetőséget a tevékenységükről és eredményeikről.
- d) Az MPT tagság megszűnésével a szakosztályi tagság automatikusan megszűnik.

6. A Szakosztály Taggyűlése

- a) A Szakosztály legfelső szerve a tagok részvételével összeülő Taggyűlés. Ezt a Vezetőség hívja össze évente egyszer, lehetőleg az MPT rendes közgyűlése előtti időszakban. A Taggyűlés köztes időszakban is összehívható, ha valamilyen esemény ezt indokolttá teszi.
- b) A Taggyűlésre szóló – a napirendet is tartalmazó – meghívók legkésőbb a meghirdetett időpont előtt 15 nappal, elektronikus úton is kiküldhetők. A szabályosan meghirdetett taggyűlés a megjelentek számától függetlenül határozatképes.
- c) A Taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a Vezetőség és az MPT Küldöttgyűlésére a küldöttek megválasztása. Mind a Vezetőség, mind a küldöttek megbízatása 4 évre szól, annak leteltével tisztújító taggyűlést kell összehívni.
- d) A szavazás a megjelentek egyszerű többségével történik. A Vezetőség és a küldöttek választása titkos, a többi ügyben való döntés nyílt szavazással történik. A taggyűlésen megjelentek dönthetnek a meghirdetett napirendtől való eltéréseiről.
- e) A Vezetőség és a küldöttek – a megválasztásukkal azonos eljárásban – visszahívhatók. Nem tisztújító taggyűlésen és a meghirdetett napirendtől eltérve ilyen döntés csak akkor hozható, ha azzal a Szakosztály teljes tagságának legalább 25%-a egyetért.

7. A Szakosztály Vezetősége

- a) A Vezetőség három tagból áll: a szakosztályvezetőből és két vezetőségi tagból. A szakosztályvezető és az elnökségi tagok az igényeknek megfelelően osztják fel egymás között a feladatokat.
- b) A szakosztályvezető képviseli a szakosztályt az MPT Vezetői Kollégiumán. A Szakosztálynak a Szakmai Kollégiumba delegált képviselőjét a Vezetőség terjeszti elő és a Taggyűlés választja meg.
- c) A Szakosztály taglétszámának és Tevékenységének bővülésével a Taggyűlés dönthet a Vezetőség létszámának emeléséről és a feladatkörök tagolásáról.
- d) A Vezetőség feladata a Szakosztály munkájának koordinálása, ügyeinek vitele, és az MPT alapszabályában rögzített feladatok teljesítése az Elnöksége felé.
- e) A Vezetőség bizonyos célfeladatok elvégzését delegálhatja egy-egy szakosztályi tag felé.
- f) A Vezetőség igény szerint, de évente legalább kétszer ülésezik, ezen a vezetőségi tagok legalább felének jelen kell lennie. A vezetőség egyszerű szótöbbséggel hozza döntéseit, szavazategyenlőség esetén a szakosztályvezető szavazata dönt.

- g) A vezetőségi ülésről jegyzőkönyvet kell készíteni, és azt meg kell küldeni a Szakosztály tagságának és az MPT elnökségének.

8. Szakmai műhelyek

A Szakosztályon belüli munka akár szakmai, akár helyi közösségek szerinti műhelyekbe szervezhető. Ilyen lehet pl. az általános iskolás, illetve szakiskolás tanulók szókincsének vizsgálata. Egy tag több műhelyben is közreműködhet.

Ha – a létszám és a tevékenységek bővülésével – a tagság szükségesnek tartja, a műhelyek és helyi közösségek számára a Szakosztály meghatározhatja a célnak leginkább megfelelő működési keretet.

Melléklet: A Szakosztály tevékenységének pedagógiai módszertani alapjai

A Szakosztály célkitűzéseire kapcsolódó néhány fontos módszertani alapelvet egy-egy idézettel érzékeltetjük.

- „A dolgok pontos megnevezése az emberi bölcsességnek vagyis az emberi mindentudásnak fundamentuma.” (Comenius Magyarországon. Tankönyvkiadó, Budapest, 1970. 201. oldal)
- „Mindazt, amit valaki megért, szokja meg, hogy egyúttal ki is fejezze, viszont tanulja meg, hogy értse is mindazt, amit kijelent.” (Comenius: Didactica Magna, Seneca Kiadó, Pécs, 1992. 174. oldal)

A szavak pontos jelentésének fontosságát hangsúlyozandó idézzük Kosztolányi 1927-ből származó Szók című írásának egy részletét:

„Fiam még első elemibe járt, mikor egyszer hazajövet azt kérdezte tőlem, miért nem szerették Petőfit a portások? Elámultam, gondolkodni kezdtem. Tudtommal e jeles költőnk ellen – legalábbis testületileg – sose foglaltak még állást a portások. Később rájöttem, hogy a tanítónője nem a portásokról beszélt, hanem a kortársakról. A hatéves kisfiú nem értette a szót, s olyannal helyettesítette, melyet ősmert, aztán képzeletével legendát szőtt köréje. Így tanuljuk meg tulajdon nyelvünket is, bűvös félreértések által. Mennyi ilyen rejtélyes szóra emlékszem magam is gyermekkoromból.” (Kosztolányi Dezső: Nyelv és lélek. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1990, 66. oldal)

Azóta sokkal több szóval találkozunk a gyerekek, és nyilván több a félreértés is. A szavak pontos értelmezését segítő magyarázatok képi szemléltetésére Comenius Orbis Pictus c. munkáját tekinthetjük előfutárnak, a szerző alábbi megjegyzésével kiegészítve:

- „Könnyebben és szilárdabban tudjuk elképzelni az orrszarvút, ha életben vagy legalábbis képen láttuk. [...] Innen ez: szolgáljon bizonyítékul a szem tanúsága. Ha azonban nincsenek kéznél a tárgyak, alkalmazhatjuk azok helyettesítőit is, mégpedig a tanulás céljára készült képeket vagy példákat.” (Didactica Magna, 181-182. oldal)

A tanuláshoz és szókincs fejlesztéshez nem a tankönyvek az egyedüli forrásai:

- „A tanuló ne csak mások nézetét olvassa és tanulja, hanem önmaga hatoljon le a jelenségek gyökeréig, és sajátítsa el azok igazi értelmét és gyakorlatát.” (Didactica Magna, 91. oldal)
- „Cselekvéseket csak cselekvés útján lehet elsajátítani.” (Didactica Magna, 88. oldal)

Az anyanyelv szókincsének fejlesztésében ötletet meríthetünk az idegen nyelvű tankönyvekben szokásos fokozatosságából. Ehhez egy „biztatás” Comeniustól:

- „Nincs a világon olyan meredek szikla, avagy torony, amelyre fel ne lehetne hágni annak, akinek lábai vannak, csupán alkalmas létrát kell felállítania.” (Didactica Magna, 95. oldal)

A tanulók öndeterminált fejlődésének és szabad önkifejezésének segítésére egyik követendő példánk Celestin Freinet (1896–1966) munkássága. Egy gondolat tőle:

„Az iskolának több és nagyobb feladata van, minthogy továbbítsa az ismereteket. Amit nagyra értékelünk, az nem az ismeret, hanem maga a felismerés, a kutatás. Az értelem nem magtár, amit megtöltünk, láng, amelyet szítani kell.” (Idézi: Veress Judit: Celestin Freinet. Magyar Pedagógia, 1966. 3-4. sz.)

* * *